

Ensenhador

Certificat de nivèu orau basic de lengua aranesa
(occitan d'Aran) o Nivèu A

6

Exemplar de mòstra Nivèu A

8

Certificat de nivèu de coneishements oraus e escrits
basics de lengua aranesa (occitan d'Aran) o
Nivèu A1

14

Exemplar de mòstra Nivèu A1

16

Certificat de nivèu de coneishements oraus e escrits
elementaus de lengua aranesa (occitan d'Aran) o
Nivèu B

22

Exemplar de mòstra Nivèu B

24

Certificat de nivèu de coneishements oraus e escrits
mieis de lengua aranesa (occitan d'Aran) o
Nivèu C

32

Exemplar de mòstra Nivèu C

35

Eth 29 de mai de 2001 eth DOGC publicaue eth Decrèt de 3 de mai de 2001 deth Sindic d'Aran, regulador des certificacions qu'expedis eth Conselh Generau d'Aran sus es coneishements d'aranés. Eth Decrèt auie estat acordat per unanimitat peth Conselh Generau d'Aran en session ordinària de 25 d'abriu de 2001. Era Disposicion addicionau prumèra indique qu' "Era Oficina de Foment e Ensenhament der Aranés deth Conselh Generau d'Aran harà eth seguiment d'aguest Decrèt, convocarà e validarà es pròves entà obtier es certificacions, coordinarà era Comission de certificacions, portarà es registres, gestionarà era expedicion de diplòmes, e assegurarà eth compliment d'aguest Decrèt".

Per tot açò, en compliment deth Decrèt, e damb era finalitat de facilitar eth maxim possible d'informacion as professors e as alumnes e public en generau, aguesta Oficina de Foment e Ensenhament der Aranés a determinat que, d'acòrd damb es orientacions imposades peth Decrèt de referéncia as pròves, entà obtier es diuèrsi certificats d'aranés que se i relacionen, auràn de seguir necessàriament es pautes que s'indiquen a continuacion. E damb era finalitat d'èster mès didactics e sonque coma exemple, en aguesta publicacion, se i adjunh tanben un modèl de pròva de cada nivèu.

Jusèp Loís Sans Socasau
Coordinador dera Oficina de Foment e
Ensenhament der Aranés

En Vielha, a 13 d'agost de 2001

Certificat de nivèu orau basic de lengua aranesa (occitan d'Aran) o Nivèu A

1 Objectiu generau

Era finalitat dera pròva ei avalorar s'er examinand a un mestreg en usatge dera lengua que li permet satisfèr es sòns besonhs de comunicacion mès basics enes situacions dera vida vidanta.

2 Estructura dera pròva

Era pròva còste de quate airaus:

	<i>Percentatge per airau</i>	<i>Temps</i>
Airau de Comprenença orau	30%	1ora e 15 min.
Airau de Comprenença lectora	25%	
Airau de vocabulari, gramatica e ortografia basics	15%
Airau d'Expression orau	30%	15 min.

3 Descripcion des airaus

3.1 Airau de comprenença orau.

Er examinand a d'èster capaç d'entèner eth significat globau e era informacion principau d'un tèxte orau sus un tèma quotidian e mercar despús damb vertadèr o faus (V/F) ues senténcias sus aguest. Es tèxtes pòden èster literaris senzilh, anoncis, enregistraments radiofonics, dialògs cuerts, notícies...

3.2 Airau de comprenença lectora.

Er examinand a d'èster capaç d'entèner eth sentit generau e es idèes principaus d'un tèxte cuert non guaire complèxe e mercar damb vertadèr o faus ues senténcias prepausades sus aguest. Es tèxtes pòden èster de caractèr literari, anoncis, dialògs, notícies...

Remèrca: Aguesti dus airaus formaràn era **PART 1** dera pròva.

3.3 Airau de vocabulari, gramatica e ortografia basics. (PART 2 dera pròva)

Er examinand aurà d'èster capaç de respóner a questions sus eth vocabulari basic que hèn referéncia ara vida vidanta: dies dera setmana, mesi, sasons der an, era ora, numeròs, aliments, vestit, membres dera familha, parts deth còs... e tanben demostrar que mestrege es estructures gramaticaus basiques dera lengua: articles definitis, indefinitis e contractes, singular/plurau, masculin/femenin, present d'indicatiu des vèrbs, possessius, demostratius.

Er airau cònte de dètz exercicis: 5 sus eth vocabulari e 5 sus aspèctes dera gramatica.

S'avalorarà er aprentissatge dera ortografia ara ora d'escríuer eth lexic.

3.4 Airau d'expression orau. (PART 3)

Er examen orau ei individuau. Cònte de tres parts. Ena prumèra, er examinand a de demostrar eth mestreg dera lectura der aranés en tot liéger un tèxt brèu. Ena dusau part, a de participar en ua convèrsa damb er examinador e respóner a desparières questions sus aspèctes quotidians: vacances, aficions... E ena tresau, aurà de hèr ua brèu intervencion despús de plantejà-li o descríuer ua situacion.

4 Resultat

Er examinand ei declarat apte o non apte. Era qualificacion d'apte s'obtegn se s'a arthenhut coma minim un 60% dera puntuacion en airau d'expression orau e un 60% ena rèsta dera pròva.

EXEMPLAR DE MÒSTRA

PART 1

COMPREENENÇA LECTORA

ISTÒRIES ATH CANT DETH HUEC

Tereseta e Antòni se premanissen entà anar tà estudi. Gessen de casa ath còp, mès cada un pren eth camin contrari ar aute. Tereseta va entara escòla des monges, ath cant dera glèisa, e Antòni entàs Nacionaus, en carrèr des Banhs.

Quan Tereseta agarre era cantoada dera escòla dejà an escampat es escales. Seguraments aurà estat Jaume dera plaça o Ramonet eth cartèr, que viuen pròp des monges e pensen enes eslingades que pòden hèr enes gradons dera pòrta. Bèra mainada a entrat dejà en patí. Tereseta ac sap pes pilèrs de nhèu que i a dejós des hèrs dera pòrta. Aciu se límpien es esclòps abantes d'entrar totes es mainades; son ues argòlhes lheuades un pam de tèrra e plaçades orisontaument. Ena entrada i a tres parelhs d'esclòps: Maria e Annetta son tostemp es prumères en arribar. Aué tanben ei arribada Joana.

Tereseta se trè es esclòps en tot demorar en espartenhes e dèishe laguens dera cistalha de palha eth tronquet que dempús entraràn en classa. Cada dia pòrten un tronquet de lenha que meteràn ena estofa dera classa. Pera tarde, es mainades mès granes portaràn era escauheta plea de brases entà cauha-se es pès ena ora de costura qu'aprofitaràn tanben entà dèder eth rosari. Tot eth maitin le dedicaràn ara lectura d'aqueri libres tan beròis qu'an ena bibliotèca. Es mès granes liegeràn poèmes e escriueràn. Es petites practicaràn era calligrafia e apreneràn a èster límpies en papèr, pr'amor qu'ei important qu'es gojates sàpien es letres e bèth shinhau de numeròs.

Ben diferent ère er estudi d'Antòni. Es mainatges anauen tàs Escòles Nacionaus, damb eth mèstre "Don Jesús", que venguie de Múrcia e non parlaue bric d'aranés e non deishau e mainatges que parlèssen "aquri mots qu'eth non comprenie". Don Jesús seguie eth metòde d' "era letra damb sang entre" e soent toti auien es caps des dits vermelhi per non sabé-se es taules de compdar. Se Tereseta auie cada maitin de repassar eth sòn vestit (enagües, miches de lan, pelhòts o vestit, demantau, blosa e tricòt) e pientà-se es trenes abantes de gèsser de casa, es mainatges non auien de besonh tot aquerò e n'auràn pro damb qu'es pantalons e eth tricòt non siguen guaire esparrecats.

Quan gessen d'estudi jòguen amassa, mainades e mainatges, ena plaça. Es gojats tostemp ne pensen quauqu'ua entà hèr enrabiari as mainades, les chinen eth peu o les hèn a córrer quan canten cançonetes as sues pipes.

("Istòries ath cant deth huec" de Montse Moran. Fragment extrèt deth libre: "Istòries, condes e poèmes" dera Colleccion Garona.)

COMPREENENÇA ORAU

Enguan, era practica des espòrts d'aventura ena Val d'Aran s'a incrementat en comparacion damb ans entà darrèr, maugrat qu'er inici d'aguesta temporada non siguec pas guaire bona.

Aguesta ei era avaloracion que se despren des chifres comptabilizadas pera empresa Deportur, qu'ei era que desvolope aquest tipe d'activitats esportives en parçan. Segontes aquestes chifres, era temporada passada, ues dètz mil persones practiquèren quauqu'ua des activitats vinculades damb es espòrts d'aventura en tot qu'enguan eth nombre s'a incrementat d'entre dus mil a dus mil cinc centes. Ne era Exposicion Universau de Lisbòda ne eth Mondiau de Fòtbol de França an perjudicat especiaument ara ora qu'es toristes triguèssen era comarca coma punt de destinacion entàs sues vacances e mès en concrèt entara practica de quauqu'un d'aguesti espòrts.

Totun, encara qu'es donades an aumentat respècte d'est'an passat, es grops d'escolars, un des principaus consomidors d'aguest producte-, enguan s'an redusit enquia un 30% respècte d'ans anteriors pr'amor qu'eth sòn punt de destinacion siguec majoritàriament era Expo de Lisbòda.

Era màger part de gent arribada tara practica d'aguesti espòrts ei enviada tot soent pes agéncies majoristes.

Se comencen a veir toristes de païsi coma Belgica, Alemanha, Olanda e tanben Anglatèrra que practiquen aquesti espòrts. Enguan, per exemple, aquest mercat a arribat a arténher ath torn de tres centes persones.

A nivèu nacionau era gent que mès s'a desplaçat entath parçan a vengut des comunautats de Canàries, Andalusia e sustot s'a incrementat eth nombre de visitaires d'origen basc.

(Aué, suplement deth diari Avui , 17 d'octobre de 1998)

COMPREENENÇA LECTORA

Mercatz damb “V” de vertadèr o “F” de faus aquestes senténcies despús d'auer hèt ua bona lectura deth tèxte.

- Tereseta va tàs Nacionaus e Antòni tara escòla deth carrèr des Banhs.
- Jaume dera plaça e Ramonet son mainatges que viuen pròp des monges.
- Tereseta sap se quauquarrés a entrat en pati pes montanhes de nhèu que i a dejós des hèrs dera pòrta.
- Tereseta se trè es esclòps e les dèishe laguens dera cistalha de palha d'a on pren es spartenhes.
- Don Jesús segueie eth metòde de compdar damb es dits dera man pintadi de vermelh.
- Tereseta auie de cuedar fòrça era sua imatge entà anar tà estudi.

COMPREENEÇA ORAU

Mercatz damb “V” o “F” aguestes senténcias despús d’escotar damb atencion era lectura deth tèxte.

-Enguan er inici dera temporada dera practica des espòrts d’aventura a estat fòrça positiu.

-Era temporada passada practiquèren es espòrts d’aventura ues dètz mil persones, dues mil cinc centes mens qu’enguan.

-Era Exposicion Universau de Lisbòda e eth Mondiau de Fòtbol an hèt qu’es escolars s’estimèssen mès practicar es espòrts d’aventura.

-Eth 30% dera gent qu’arribe en parçan tà practicar espòrts d’aventures ei enviada per agéncies.

-Enguan an arribat ues 300 persones procedentes deth País Basc tà practicar es espòrts d’aventura.

-Belgica, Alemanha, Olanda e Anglatèrra son païsi de procedéncia de toristes aimants des espòrts d’aventura.

PART 2

VOCABULARI, GRAMATICA E ORTOGRAFIA

1- Responetz as següentes questions en tot bastir com cau es frases o responses. (subjècte, vèrb e complement)

- A guaire èm aué?
- Guairi ans as?
- Quin temps hè aué?
- Tà quina ora te lhèues ath maitin?
- Quines son es sasons der an?
- A on demores?

2- Complèta.

- Er òme dera mia fraia ei eth mèn.....
- Era hemna deth mèn oncle ei era mia.....
- Eth frair deth mèn pair ei eth mèn.....
- Es pairs dera mia mair son es mèns.....
- Es hillhs deth mèn oncle son es mèns.....

3- Complèta

-Tà esdejuar

mingi.....

e tà dinar

mingi.....

.....

- Es organs intèrns deth nòste còs

son.....

.....

-Laguens d'ua casa trobam eth minjador

damb.....

.....

e era codina

damb.....

.....

4- Escrietz damb letres es següentes chifres

17:

53:

64:

586:

972:

5- Quina ora ei?

1.05:

3.15:

5.40

7.30:

8.50:

6- Escriuetz en femenin es següenti mots.

beròi	mòg	joen
.....
can	vesin	polit
.....
bèth	blanc	gròs
.....

7- Escriuetz eth vèrb que cau en present d'indicatiu.

- Vau entath mètge perquè malaut.
- Vosati..... ua polida casa.
- Maria e Anna.....un libre ena bibliotèca.
- Tà on vosati aué ath ser?
- Qué..... tu, eth dimenge pera tarde?
- Se te platz,..... es libres ena estatgèra.

8- Escriuetz es articles que convengue.

- Pòrtespendengles d'argent que m'agraden fòrça.
-escòla deth mèn pòble ei plan polida.
- Cada maitin enteni a cantaraudèth ena mia hièstra.
- Vau.....espitau pr'amor qu' è ora entath mètge.
- Açò forme part mèn trabalh.
- Li cromparè ua pipamainada.
- Aguest vestit ei.....mia fraia.
- Non arribèren sies dera tarde com les demoràuem.
- Es vaques encara son prats.

9- Metetz aguestes frases en plurau.

Era glèisa d'aguest pòble m'agrade.

.....
Eth gojat e era gojata se passegen.

.....
Eth mètstre mos explique ua istòria.

.....
Agest òme pòrte lunetes.

.....
Jo auia ua pelha vermelha.

.....

10- Escriuetz es possessius que manquen en aquestes proposicions:

È perdut es.....claus.
A on as deishat ethcoche.
Les è demanat eraopinion.
Parli des.....aficions.
Tostemp viatgen encoche.
T'agraden es.....sabates?

PART 3

EXPRESSION ORAU

Lectura.

ERA TARDOR

Quan arribe era tardor, es huelhes des arbes se tinten de mil colors; se hèn auriòles (jaunes), ròies, vermelhes, e dempús quèn.

Es audèths hugen deth heired.

Cuelhem truhes, escares, aurassi, castanhes, milhòc, pomes, peres, bèth arradim, coges.

Vam tath bòsc tà anar a cercar rovelhons e ceps.

En iuèrn , semble que tot dormís, es arbes son despolhats, es bèsties son amagades e non gessen perquè an heired.

Ena primavera es audèths hèn es nins, coen es ueus e canten contents pr' amor qu' arribe eth bon temps.

En arribar er ostiu, lutz eth solei e hè calor.

Questions tà respóner oraument:

- Hèr ua identificacion personau.
- Qué ei çò que mèr t' agrade deth tòñ pòble o ciutat e per qué?
- Quina sason der an t' estimes mèr e per qué?
- Quines son es tues aficions?

-Situacion: Ei dimenge, t' engüeges en casa e t' agradarie gésser. Truca a ua amiga tà suggerí-li de passar eth día amassa e propòsa-li quauques activitats tà hèr.

Certificat de nivèu de coneishements oraus e escrits basics de lengua aranesa (occitan d'Aran) o Nivèu A1

1 Objectiu generau

Era finalitat dera pròva ei avalorar s'er aprenent a un mestreg en usatge dera lengua que li permete resòlver situacions socials de comunicacion pròpies dera vida vidanta.

2 Estructura dera pròva

Era pròva cònste de cinc airaus:

	Percentatge per airau	Temps
Comprenença orau	20%	2ores
Comprenença lectora	20%	
Vocabulari, gramatica e ortografia	20%	
Expression escrita	15%
Expression orau	25%	20 min.

3 Descripcion des airaus

3.1 Airau de comprenença orau

Er examinand a d'èster capaç d'enténer tèxtes de caractèr informatiu e divulgatiu o literaris senzilh o tèxtes d'opinion. A de poder compréner era informacion principau, es detalh relevant, eth propòsit e es opinions der autor e mercarà despús damb V o F segontes qu'es senténcias prepausades sus eth tèxte siguen vertadères o fausses.

3.2 Airau de comprenença lectora

Er examinand a d'èster capaç d'enténer e extrèir era informacion d'importància de tèxtes brèus pròpris de situacions dera vida vidanta (anoncis, informacion sus tèmes quotidians, notícies, messatges, dialògs e tèxtes literaris senzilh o mèl longui com per exemple ua entrevista. Mercarà despús damb V o F segontes es senténcias prepausades sus eth tèxte siguen vertadères o fausses.

Remèrca: Aguesti dus airaus formaràn era **PART 1** dera pròva.

3.3 Gramatica, vocabulari e ortografia. (PART 2 dera pròva)

Er examinand a de demostrar que mestrege es estructures elementaus mèl frequentes dera lengua.

Er airau constarà d'ua totau de 10 exercicis de gramatica (pronòms febles, articles contractes, advèrbis, eplec des tempsi verbaus...), ortografia (accentuacion,

apostrofacion, junhent...), vocabulari basic e coneishement des barbarismes mèes emplegats.

3.4 Airau d'expression escrita. (PART 3)

Er examinand a d'èster capaç d'escríuer cartes personaus entà demanar e dar informacion, explicar hèts, expressar desirs, plans e prepauses... Er examinand a d'escríuer ua carta personau, d'ua estienuda de 150 paraules. Ena instruccion s'especifica eth propòsit, eth destinatari dera carta e es punts que li proporcionen era basa deth contengut dera carta.

3.5 Airau d'expression orau. (PART 4)

Er examinand a de poder participar en convèrses sus tèmes dera vida vidanta, en tot hèr explics, descripcions etc., e a d'èster capaç de respóner a desparières situacions com demanar informacion, desencusà-se e balhar explics, hèr ua prepausa...)

Er examinand ei avalorat individuament. Ena primèra part a de hèr ua lectura corrècta d'un tèxte. Ena dusau part, er examinand a de mantier ua convèrsa damb er examinador, o explicar quauque ahèr o descríuer hèts o expressar opinions sus tèmes d'interès generau. Ena tresau part, a de poder reaccionar de manèra apropiada e pro corrècta a tres situacions pròpies dera vida vidanta.

4 Resultat

Er examinand ei declarat apte o non apte. Era qualificacion d'apte s'obtenge se s'arribe coma minim a un 60% dera puntuacion en airau d'expression orau e un 60% ena rèsta dera pròva.

EXEMPLAR DE MÒSTRA

PART 1

COMPREENENÇA LECTORA

Era crida dera Union de Consumidors d'Espanha (UCE) as conductors entà non repostar gasolina eth darrèr dimenge de cada mes auec ager un mendre seguiment enes estacions de servici catalanes, que mantenguien ua activitat normau. Era UCE preten damb aguesta convocatòria mostrar eth sòn refús pes constantes pujades deth prètz des carburants e reclamar ath govèrn centrau era adopcion de mesures urgentes entà arturar aguesta escalada.

Era màger part des conductors assegurauen ager que non coneishien era propòsta des consumidors e, tot e està-ne d'acòrd, reclamauen ua difusion mès grana d'aguestes iniciatives. Un client afirmèc ager que “coma idèa està fòrça ben, mès non servirà pr'amor que contunhen en tot auer era padena peth mange es de tostemp”.

Era UCE se quèishe qu'entre gèr deth 1999 e mai deth 2000, eth prètz dera gasolina s'a encarit entre un 20'8 e un 29'4 per cent, segontes eth sòn octanatge. Ath delà, d'ençà que se liberalizèc eth sector des carburants en octobre de 1998 eth còst s'a disparat d'ua manèra qu'aué aumplir eth depòsit còste un 30 per cent mès qu'en aquera data, que represente ues 1500 pessetes mès cada viatge que s'aumplís eth depòsit.

Era situacion ei especiaument grèu des de gèr d'enguan, periòde en qué es conductors an suportat 15 pujades de prètzi. Eth president dera Associacion Generau de Consumidors, tanben aplaudic era mesura d'un dia sense repostar. Didec qu'açò non ei era solucion, mès òc ua prenuda de consciència per part des ciutadans e ua manèra de lançar messatges d'avertiment ath govèrn, qu'ei qui a d'arbitrar solucions.

Eth debat sus er encariment des carburants s'estien tanben a d'auti Estats europèus. En Alemanha, diuèrsi mejans an denonciat era existència d'un pacte entre petrolières, çò qu'a provocat era alarma entre era opinion publica.

(Extrèt e revirat ar aranés deth Diari Avui, 29 de mai de 2000)

COMPREENENÇA ORAU

Se'n brembe Josèp qu'encara estudiaue enes frares de Les quan venguec Alfonso XIII:

“Siguec en 1924; jo auia ueit ans e le vedí ada eth e a tota era comitiva. Eth chofèr que le portauè ère un gojat de Vielha. E dromic ací, en ua casa que i a ena entrada deth pòble”.

Era visita deth monarca deuec d'èster un gran eveniment, donc ère ua causa que non passaue cada dia pr'amor qu'abantes era Val -coma toti es parçans de montanha- ère un cornèr de mon e era monarquia non pujaue a esquiar com ara. Dus ans dempús, tamb sonque dètz ans, a Josèp l'envièren tà estudi en Tolosa. Non ère qu'un mainatge e ja viatjaue solet peth mon. Sa pare l'acompanhaue en shivau enquia Marin hac e aqui u li calie cuèlher eth trèn entara gran ciutat. Dempús de tota ua vida, a coneishut fòrça mieis de transpòrt e a portat eth madeish un pialèr de coches.

Un des transpòrts des quaus se'n brembe ei deth tramvai que gessie dera gara de Marin hac e venguie enquia Pònt de Rei. Me ditz que i auie eth projècte d'anar enquia Salardú, mès qu'açò non se realizèc.

Aqueth tramvai l'utilizauen- entre d'autes causes- tà transportar husta ressegada o non, tà Barcelona o Sant Sebastian

Tanben me conde Josèp qu'un viatge veiguec per prumèr còp as soldats alemands -eth temut exèrcit de Hitler- e remèrque:

“Jo, pera ràdio -aci u non i auie television- auia entenut qu'es alemands auien aucupat eth parçan francès enquia Pònt de Rei. Per açò i anèrem a anar a campar tamb un companh:

“Tà quan lo vedí jo, er alemand ja hège estona que mos guardaue damb es prismatic”.

Aguesti soldats controtauen tot çò que se botjaue ar entorn dera frontèra. Temps dempús, damb era pèrta dera guèrra, quauqu'uns hugeren e anèren a parar en Les. Totes es bombes que portauen les heren a petar en ua finca de Josèp e arrasèren tot eth milhòc.

Josèp tanben trabalhèc ena vielha centrau idroelectrica de Cledes: “Aguesta se metec en foncionament er an vint-e-nau e jo ingressè en Productora (filiu de FECSA en Aran) eth prumèr de hereuèr der an quaranta tres”. E tamb ua grana simplesa m'explique:

“Era centrau ei aquerò: ua causa ei era turbina e ua auta ei er alternador; alavetz cau acoplar aguest damb aquera. Aquiu en Cledes i auie quate maquinas; per cada maquina es sòns aparellhs: quate turbines e quate alternadors; tamb aguestes hègem un màxim de dotze mil quilovats... En Pònt de Rei, ena centrau, damb dues maquinas mès modèrnes ne hègem quaranta mil; e dempús que siguec automatic; ac hègen a marchar tot des de Barcelona. Es tempsi que càmbien!

(Extrèt dera seccion “Mirallhem-mos” deth diari Aué de 17 d'octubre de 1998).

COMPREENENÇA LECTORA

Mercatz tanben damb “V” o “F” segontes es sentències siguen corrèctes o incorrèctes despús de liéger atentament eth tèxte.

-Era UCE a hèt ua crida as estacions de servici catalanes tà que mantenguen ua activitat normau.

-Es conductors, qu'èren plan ben informadi, non èren d'acòrd damb era propòsta de non repostar eth darrèr dimenge.

-Er eslogan dera crida dera UCE ei: “Contunhen en tot auer era padena peth mange es de tostemp”.

-Cada viatge qu’aumplim eth depòsit mos còste aué 1500 pessetes mès que hè dus ans.

-Eth president dera Associacion Generau de Consumidors pense qu’ei eth Govèrn eth qu’a d’arbitrar solucions ath problèma.

-En Alemanha, un possible pacte entre petrolières a provocat era alarma sociala.

COMPREENENÇA ORAU

Mercatz damb “V” de vertadèr o “F” de faus aguestes senténcias dempús d’escotar eth tèxte.

-Alfonso XIII dromic en Vielha , en ua casa que i a ena entrada deth pòble qu’èrè deth chofèr.

-En 1926 Josèp anèc a estudiar en Tolosa.

-De Marinhac a Salardú i auie un tramvai que s’emplegaue tà transportar husta.

-Josèp e eth companh sigueren observadi fòrça estona per un alemand damb prismatic.

-Era centrau idroelectrica de Clede se dauric en hereuèr der an quaranta tres.

-En Clede, coma es maquinas èren mès modèrnes, se hègen mès de dotze mil quilovats

PART 2

VOCABULARI, GRAMATICA E ORTOGRAFIA

1-Remplaçatz es complements peth pronòm feble corresponent.

- Era senhora anèc tara perruqueria.
- Condauen istòries deth temps vielh.
- Minja-te era sopa.
- Minge hormatge.
- Conda-me tot çò que t’a dit.
- Didec que jo non èra era sua fraia.

2.-Remplaçatz es barbarismes d'aguestes frases pera paraula corrècta en aranés.

-Te vau a díder algo que recordaràs totemp.

-Ara mia hilha li an regalat ua monhèca que parle e camine.

-En tot córrer me trinquè eth tobilho.

-Es rinhons e es pulmons son dus organs deth còs plan importants.

-Met era carta en un sobre e cola-i un selho.

-Pues se vòs, aguesta net anaram tath teatre.

3- Tornatz a escriuer aquest tèxte sense fautes d'ortografia e incorreccions sintactiques.

Quan eth men pare ere joen, viuie damb es sòs en poble de Casaril, en terson de Castièro, e en casa sua hauien, com en totes es cases de pages, un escabot de bestiar.

Com cada an se envien es vaques entà eth monte, com diden per aqui, pr'amor que eth bestiar hi trobe es melhors peisheus. Dempus, abantes de era tardor, les van a cercar enta pasar er hiuern en era borda.

4- Escriuetz aquest tèxte en imperfècte d'indicatiu:

Maria se lhèue d'ora peth maitin. Despús d'esdejuar endrece era casa e en acabar lieg eth diari. Amanís dempús un bon dinar e ges a passejar pes entorns de casa sua. Cap as tres dera tarde telefòne a bèra amiga entà charrar damb era. Maria passe eth temps soleta. Era companhia deth sòn òme sonque l'a peth ser. Eth li conde causes deth trabalh e era care e l'escote.

5- Aumplitz es vuets damb es letres que calgue:

Alavet_ eth se metec de jo_ entà endre_ar era sua ròba, sense i_mutà-se pes sòns crits. Tà vén_er aquera sen_acion de pòur, de_idic de guardar ad aque_ e_tranh personat_e de manèra sauvat_a.

6- Accentuatz aquestes oracions a on convengue:

-Te porti laguens deth men cor.

-Dempus anaram a cuelher pomes

-Mos seiguem ena roca

-E un libre que non ei pas ton

-As es pes massa grani enta mete-te aqueres sabates.

7- Apostrofatz aquestes oracions:

-Se entenes çò que diden, ditz-ac.

-Pensi que arribaràn deman e que auràn força bon temps.

-Que te è dit que ac harè jo.

-Te ac diderè un aute dia.

-Se hès aquerò jo te ajudarè.

8- Escriuetz es articles contractes d'aguestes oracions de manèra corrècta.

-Vam a Barcelona en eth coche de linha.

-En era glèisa de eth pòble hèn ua missa cada dimenge.

-Non arribèren enquia es dues d'eth maitin.

-Es vaques encara son en es prats.

-Vau entà er espitau pr'amor qu'è ora entà eth mètge.

9- Metetz eth junhent a on sigue de besonh.

-Quaranta cinc.

-Sudoèst.

-Nòrdamerican.

-Agudacreions.

-Pairsénher.

-Calamiccalamac.

10- Relaciona es advèrbis que responen ara definicion balhada:

-Dus dies dempús d'aué

maitin

-Abantes des 12

a onsevolhe

-En toti es lòcs

deman passat

-Que non ei a pròp

ensús

-Mès entà naut

luenh

PART 3

EXPRESSION ESCRITA

Escriuetz ua carta a un amic o amiga entà conda-li es vòstes vacances d'ostiu. Li descriueratz eth lòc detalhadament, li condaratz es excursions amiades a tèrme, es amistats qu'auetz hèt e es vòsti desirs entàs pròplèus vacances. (Era carta a d'auer ua estienuda minima d'ues 150 paraules)

PART 4

EXPRESSION ORAU

Lectura:

Per qué es bohères non se i ven e es grapauds son escoats?

Quan eth bon Diu hec es bèsties ath començament deth mon, que dèc ara bohèra dus uelhòts beròis, ludents com un carbon dejós eth cendre. Mès, entà qué pòden servir dus uelhs se se passege tostemp ena escuredat deth dejós de tèrra? Eth grapaud non n'auèc cap de uelh ena distribucion, mès que li estèc dada ua coa, non cap guaire grana, mès que l'afistonaue plan. Ua coa ei entàs bèsties un ornament, ua mèrca d'aunor. Mès eth praube grapaud que non ei cap precisament guaire polit tamb eth sòn morro estronhat e eth sòn anin-anan tot pesant non auèc grana causa a hèr der ornament dera sua coa.

Un dia en passejà-se en tot planhé-se peth cant d'ua sèga, que trapèc era bohèra e, dit e hèt, que heren lèu mercat o, se voletz mès lèu, un cambi: eth grapaud que dèc era coa ara bohèra e era bohèra li dèc es uelhs.

E d'alavetz ençà eth grapaud qu'ei escoat e era bohèra non se i ve.

J.B. Laborde.

.....

-Explica aguesta istòria ara tua faïçon, en tot recreà-te mès enes detalhs e inclús simulant bèth dialòg entre es personatges.

.....

-Situacion 1: Arribes en un otèl a on auies hèt ua resèrva tà passar ues petites vacances e resulte que non cònstes en lòc. Qué li dideries ara recepcionista?

-Situacion 2: Acabes de gèsser deth cine e te tròbes damb un amic que te demane d'explicà-li era pellicula qu'as vist. (Explica era darrèra pellicula qu'ages vist).

-Situacion 3: Cuelh eth telefon e demana ora tà anar tath mètge en tot assenharar qué ei çò que te passe e expressar es tues preferéncias en çò que hè ath dia e ar orari.

Certificat de nivèu de coneishements oraus e escrits elementaus de lengua aranesa (occitan d'Aran) o Nivèu B

1 Objectiu generau

Era finalitat dera pròva ei avalorar era capacitat der examinand entà afrontar un ampli ventalh de situacions de comunicacion damb un certan grad d'independéncia lingüística. A de demostrar un grad sufisent de recorsi lingüistics que li permeten expressà-se de manèra pro precisa, fluïda e corrècta.

2 Estructura dera pròva

Era pròva cònte de sies airaus:

	Percentatge per airau	Temps
-Airau de Comprenença lectora	15%	2ores, 15'
-Airau de Comprenença orau	15%	
-Expression escrita	25% 15'
-Ortografia, gramatica e vocabulari	20%	
-Marc social, culturau e istoric	5%	
-Expression orau.	20%	

3 Descripcion des airaus

3.1 Airau de comprenença lectora.

Er examinand a d'èster capaç d'entèner un tèxte de caractèr non especializat. A de poder hèr ua comprenença generau e detalhada.

Er airau cònte de dus exercicis consistents en mercar V/F segontes es senténcias prepausades sus eth tèxte siguen vertadères o fausses.

3.2 Airau de comprenença orau.

Er examinand a d'èster capaç de hèr ua comprenença generau e detalhada d'un tèxte orau en registre colloquiau o de formalitat mieja, d'extension diuèrsa com dialògs, notícies comentades, convèrses sus un tèma polemic, conferéncias. N'a de poder entèner eth sentit generau, era informacion principau e es detalhs concrèts atau coma dedusir significats non explicits (intencions, actituds, sentiments...)

(Remèrca: Aguesti dus airaus formen era PART 1).

3.3 Airau d'expression escrita. (PART 2)

Er examinand a d'èster capaç d'escríuer tèxtes descriptius, narratius o discursius de caractèr non especializat relacionats damb er encastre privat, laborau o academic. Es tèxtes an de presentar ua estructura coerenta, es idèes an d'èster clarament

coesionades e era expression s'a d'adequar ara situacion. Er examinand a d'auer un ventalh sufisent d'estructures lingüistiques e de lexic que li permeten expressà-se de manèra fluïda e a de redactar damb ua correccion ortografica acceptabla. Er airau cònte de dus exercicis de redaccion que pòden èster plan variats en foncion des objectius remercats entad aquest airau.

3.4 Airau d'ortografia, gramatica e lexic. (PART 3)

Er examinand a de demostrar qu'a un mestreg sufisent deth sistèma lingüistic a traùers dera realizacion de diùersi exercicis.

Er airau cònte de 8 exercicis e un dictat d'ues 150 paraules e er examinand a de demostrar qu'a uns coneishements que li permeten amiar a tèrme era aplicacion des convencions ortografiques e gramaticaus generaus;

3.4 Marc sociau, culturau e istoric. (PART 4)

Er examinand aurà d'auer uns coneishements basics sus aspèctes dera cultura, lengua e istòria dera Val d'Aran e mercar era resposta o responses corrèctes des opcions que se li presentaràn.

3.7 Airau d'expression orau. (PART 5)

Er examinad a de hèr ua lectura corrècta e dempús mantier ua convèrsa damb er examinador en tot escuélher un tèma de diùerses opcions prepausades.

4 Resultat

Er examinand ei considerat apte s'obtegn coma minim 60% dera puntuacion en airau d'expression orau e un 70% ena rèsta dera pròva.

EXEMPLAR DE MÒSTRA

PART 1

COMPREENENÇA LECTORA

ERA CASA COMA GROP DE PERSONES

En tot eth Pirenèu, autan en aiguapenent nòrd coma en sud, es investigadors an remercat era persisténcia a traucers des sègles dera familha troncau, qu'amasse membres de diuerses generacions. En Aran, eth modèl troncau campe coma un element de referéncia incontestabla desempuish d'ua perspectiua ideologica. Ei considerat, en cèrta manèra, coma un des senhaus d'identitat, un element relheuat coma diferenciador deth passat e deth present. D'un punt d'enguarda estricte, eth grop residenciau troncau (era familha soca, en aranés), ei eth tipe de demorança trigeneracionau integrat per:

- a) Un coble vielh, nomentats en aranés eth pairin e era mairia, o pare (pi) e mare (mia o nòna), o tanben pair-sénher e mair-sénher;
- b) Un coble joen, er ereu (o gendre e era ireua), teoricament titulars des bens des pairs, mès ena practica assubjectits ad aqueri;
- c) Es hilhs deth coble joen;
- d) Es frairs non pas maridats der ereu o dera ireua. Agustèi, es cabalèrs, poirien està-se en grop a condicion de demorar soltèrs e èren nomentats soent coma oncle e tia. Es autes alternatiues que se les aufrien èren era emigracion, eth matrimòni en d'autes cases o era adopcion d'un mestièr dehòra deth trabalh ena agricultura en cas des cases fòrtes que podien pagar uns estudis (caperans, avocats, mètges).

Ua menimosa quantificacion des recensaments de poblacion permet descurbir nombroses variantes deth modèl generic. Es donades suggerissen per tot ua predominança des grops residenciaus formats sonque per un nuclèu conjugau. Enquia en cas der aranés, a on era familha troncau campe com fòrça importanta enes recensaments, mos trapam tamb multiples variantes e formes familhars diuerses, variables segon es periòdes istorics e era estructura sociau. En temps vielh eth nombre de persones que demorauen en ua casa ère gran, mès non pas tant, coma plan soent credem. Sonque es cases tamb lotjament plan gran e tamb uns recorsi suficients, se podien perméter d'auer un nombre anautit de persones, per açò soent se vedien forçades a sajar un equilibri demografic, sustot mejançant era emigracion des membres sobrèrs. Maugrat açò, es chifres non dèishen pas d'èster significatiues: es prumèrs donades fidables sus era aucupacion des cases araneses assenhalen qu'en sègle XIX viuie ua mieja de 5'5 persones per casa (cossent damb es recensaments de 1860 e 1877). Totun açò, era aucupacion

des cases d'Aran en aqueth sègle semble auer estat un shinhau mès anautida qu'en d'auets vals pirenenques, que se plaçarien enter 4 e 5 personas (Soulet, 1987: 303). Ath long deth sègle XX era aucupacion des cases s'a anat redusint a plaser: 4'5 en 1920, 3'9 en 1960 e 3'3 en 1986.

Tèxte extrèt deth libre "ERA CASA ARANESA" de X. Roigé, F. Estrada e Oriol Beltran. Garsineu Edicions. Tremp, 1997

COMPREENÇA ORAU

ETH FÒRUM MONDIAU DE DAVOS

Eth 29au Fòrum Economic Mondiau acabe es sues sessions en Davos (Soïssa) dempús d'auer analisat es pròs e es contres dera globalizacion, un debat deth quau non se n'a esclarit cap de mecanisme entà esvitar nauï tempèris e que, de hèt, se vedec entristit pera crisi de Brasil.

Es organizadors arribèren enquiath punt d'endonviar ua naua expression entà definir eth fenomen qu'afècte era economia dera fin de millènni, "responsabilitat globau", nòm damb eth quau eth Fòrum demoraue influir enes participaires. Dempús de sies dies de baishes temperatures e nheuades, es 1000 empresaris, 300 expèrts e 300 lidèrs politics -includidi 40 caps d'Estat- amassats ena estacion d'esquí acabèren en coïncidir qu'era economia mondiau non patirà ua recession enguan maugrat es crisis d'Àsia, Rússia e Brasil.

Era opinion de consens siguec qu'era economia dubèrta ei era unica solucion entara prosperitat en futur mès, ara ora de definir es mecanismes entà esvitar tempèris monetaris com es registradi en ostiu, es participants non sigueren tant d'acòrd.

En efècte, en tot qu'es ministres d'Economia dera Union Europèa demanauen era fixacion clara de naues règles financères internacionaus, eth secretari deth Tresòr des Estats Units, Robert Rubin, sonque senhalaue qu'encara seràn de besonh fòrça ans abantes de reorganizar era arquitectura monetària mondiau. Ua auta des fòrces en conflicte, es païsi en desenvolopament, demanèc d'èster includida ena economia mondiau. En paraules deth president egipci, Hosni Mubarak, aguesta part deth mon "a ua sensacion amarganta d'injustícia, que quauquarren non foncione en un sistèma qu'esface d'un còp, ans de dur trabalh de desenvolopament pr'amor des cambis d'umor des mercats". Ath delà des exigéncies des païsi mès praubi, Davos siguec tanben er escenari des protèstes des sindicats, qu'avertiren des perills qu'era globalizacion supause entàs treballadors de tot eth mon.

Es representants des sindicats reclamèren un mès gran contròtle des empreses tamb era fin d'esvitar era explotacion deth treballador en païsi de man d'òbra barata, e en especiau era explotacion mainadenca.

(Extrèt d'ETH DIARI, num. 24 de 4 de hereuèr de 1999)

COMPREENENÇA LECTORA

1. Mercatz damb “V” de vertadèr o “F” de faus aguestes senténcias despús d’auer hèt ua bona lectura deth tèxte.

a-Era família soca a existit en Pirenèu des de hè tres generacions.

b-Eth grop residenciau troncau ei trigeracionau e ei integrat per pi e mia, eth gendre e era ireua e es cabalèrs.

c-Es cabalèrs des cases fòrtes non se podien maridar pr’amor qu’èren capelhans.

d-Eth modèl familiar depen deth periòde istoric e dera estructura sociala.

e-Es famílias d’abantes non podien assegurar es recorsi suficients tà toti es membres e tot soent calie que quauqu’uns des sòns membres emigrèssen.

f-En sègle XIX i auie mens aucupacion enes cases araneses qu’enes de d’autes vals pirenenques.

COMPREENENÇA ORAU

Mercatz damb “V” o “F” aguestes senténcias despús d’escotar atentament era lectura deth tèxte

a-Era crisi de Brasil ei un mecanisme entà esvitar mès tempèris economics.

b-Eth fenomen qu’afècte era economia dera fin de millènni se definís damb era expression “responsabilitat globau”, segontes eth Fòrum de Davos.

c-Es participants en Davos non se meteren d’acòrd en qu’era economia dubèrta ei era solucion entara prosperitat deth futur.

d-Es crisis d’Àsia, Rússia e Brasil provocaràn era recession dera economia a nivèu mondiau.

e-Robert Rubin ei eth secretari d’un ministre europèu.

f-Hosni Mubarak e es sindicats parlèren sus era injustícia dera economia de mercat damb es païsi mès praubi.

PART 2

EXPRESSION ESCRITA

2.1 Confeccionatz ua istòria pròpria en tot reprèner era que vos dam començada. (Entre 75-100 paraules)

Maria e Joan viuien des de hè quauque temps en un pòble dera montanha. Hège mès de dètz ans qu’èren amassa e non auien hilhs. Maria ère mèstra e Joan hège de hustèr, maugrat qu’auie hèt estudis superiors.

2.2 Eth vòste hilh non poirà anar tara escòla. Hètz ua nòta ara sua mèstra en tot explicà-li es motius dera abséncia (minim 30 paraules).

PART 3

ORTOGRAFIA E GRAMATICA

3.1 Accentuatz e metetz trèmes enes següents tèxtes.

En aqueri tempsi non i auie cap television, e es diaris non arribauen cap ath dia; es pogui qu'ac hegen venguien amassa tamb eth correu. Non vos pensetz pas, donc, qu'es noticies eren tan fresques com ara; quan arribauen poiriam dider qu'eren de ja istoria passada.

.....

Tanben me conde que, quan les heren presoers, tota era gent coincidie en dider que les volien portar enta Lheida enta fusilha-les, e qu'eth metge auie pagat ua fidança, e les didec qu'eth responie per tota aquera gent. Aço ei quauquarren que non s'a sabut james.

3.2 Aumplitz es vuets damb es letres que calgue.

Alavet_, eth, se metec de jo_s e ho_inèc era sua ròba, sense i_mutà-se pes sòns crits que semblauen estrelhà-se contra un mur po_edit pera holia. Tà vén_er aquera sensacion de pòur, decidic de guardar a_ aqueth e_tranh personat_e de manèra sauvat_a. Ère plia de mensprèt_ e vergonha e es si_tòmes dera malautia tornèren a aparé_er.

...

Joan pante_èc; eth sòn còs auie rebut cremades importantes e semblaue patir fòrti dolors. Donc, que s'apre_èren a premanir un ja_ena petita tuta qu'era cunhèstra de nhèu forma_e contra era ròca. Se setièren er un ath costat der aute e a pròp de Joan, tà sue_à-lo.

...

3.3 Remplaçatz es complements deth vèrb soslinhats peth pronòm feble corresponent:

- Ditz tostemp çò que penses.
- Anaram entà Lhèida tà anar a crompar.
- Torna-me eth librè que te deishè.
- Beu un shinhau de vin enes minjars.
- È trobat eth libre ena estatgèra.
- As metut massa òli.

3.4 Escriuetz dejós cadua des frases en tot emplegar eth temps verbau que correspon deth vèrb en infinitiu qu'ei entre parentèsi.

-Ja s'a (RESÒLVER) eth problèma que mos (HÈR) a barar eth cap.

-Delànet nosati (LHEUÀ-SE) a punta de dia.

-Tu (ENCUEDÀ-SE) des tòns ahèrs que jo m' (AUCUPAR) des mèn.

-Ad aquera gojata la sò (VEIR) en carrèr.

-Quan (AUER) dètz ans (ÈSTER) fòrça tracassièr.

-Tath sòn sant era (HÈR) crespèths farcits des chocolate.

3.5 Aumplitz tamb eth vèrbe èster o estar:

Aué.....a trenta de març.

Eth cèu.....embromat.

Tornarà lèu, non iguaire estona ena amassada.

Pèir.....dret ath pè dera pòrta.

I.....Jaime? Non, non ipas aué?

Ara.....en Bordèus, deman maitin.....en Salardú.

Aguesta pelha non t'guaire ben.

Era lèit non.....pas cueta.

3.6 Des tres opcions balhades, mercatz tamb ua crotz era letra corresponenta ara corrècta

Datz eth biberon ara mainada.

- a) Datz-l'ac
- b) Datz-la'c
- c) Datz-se-lo

Tostemp parle des sòns hilhs.

- a) Tostemp i parle
- b) Tostemp les en parle
- c) Tostemp ne parle

Mos daurirà era pòrta.

- a) Mo'la daurirà.
- b) Mos la daurirà.
- c) Daurís-mo'la.

3.7 Remplaçatz es barbarismes des següentes frases pes paraules mès avientes en aranés.

- Ad aqueth òme li foncione sonque un rinhon.
- Se vòs algo ditz-m'ac.
- Ager pera net hègen ua bona pellicula ena television.
- Quan vau de crompes m'aborrisqui.
- Pues ja ac sabes, vene quan volgues.
- Es estrelhes brillen en cèu.

3.8 Endonviatz tres frases a on apareishen aquestes frases adverbias: “de land en land”, “a plaser” e “de bocadents”.

LECTAT

Ère per aquera rason que tan lèu qu'era gent podec víuer de d' autas causes, com eth torisme o era Companhia, deishèren era pagesia. Ère atau e non se i podie hèr arren; eth temps ac cambiaue tot, calie acceptà'c agradèsse o non. De totes manèras, non ère pas de bon veir com se perdien es prats que ja sa pair auie trabalhat e que dempús eth seguic en dalhar.

Entàs nau ans, ja se lheuau a punta de dia entà anar a dalhar, e en mes d'abriu, lo hègen a plegar d'estudi per'mor que calie anar hèr tier compde es anhèths. Auie passat tota era vida en tot trabalhar en quauquarren qu'ara fin se perdeve. Miquèu auesse volut qu'eth sòn hilh hesse de pagés, mès non estèc atau.

(Fragment dera òbra de Veronica Barés: Era bòrda barrada)

PART 4

MARC SOCIAU, CULTURAU E ISTORIC

Mercatz damb ua crotz plaçada sus era letra que correspongue era responsa o responses que credetz corrècta o corrèctes:

1. Er aranés ei:
 - a) Un dialècte deth gascon.
 - b) Ua varianta deth gascon.
 - c) Eth nòm que se da ara lengua occitana ena Val d'Aran.

2. Er occitan o lengua d'òc ei:

- a) Ua lengua standard.
- b) Ua lengua mair.
- d) Un corròp de diuèrsi grops lingüistics o dialèctes que s'escampilhen ath long deth terrador occitan.

3. Actuaument era Val d'Aran ei dividida en:

- a) Sies terçons (Pujòlo, Arties e Garòs, Castièro, Marcatosa, Lairissa, Quate Lòcs)
- b) Tres terçons (Lairissa, Romincosa e Garòs)
- c) Tres terçons (Pujòlo, Miei Aran e Baish Aran)

4. Damb era aprobacion de quina lei er aranés siguec reconeishut coma lengua oficiau?

- a) Lei 16/1990, de 13 de junhsèga, sus eth regim especiau dera Val d'Aran.
- b) Lei 1/1998, de 7 de gèr, de politica lingüistica.
- c) Lei 7/1983, de 13 de junhsèga, de normalizacion lingüistica en Catalonha.

5. Quina d'aguestes senténcias ei era corrècta:

- a) Mn. Condò Sambeat neishec en Montcorbau e moric en Bossòst.
- b) Mn. Condò Sambeat neishec en Mont e moric en Bossòst.
- c) Mn. Condò Sambeat neishec en Montcorbau e moric en Tredòs.

PART 5

EXPRESSION ORAU

5.1 Lectura

Condèn per aqui qu'era dauna deth castèth de Bagà ère era hemna mès leca e goluda que jamès s'a coneishut. Eth sòn codinèr auie de mèter tot eth sòn bon mestier, era sua sciéncia e predà-se-i tament entà mestrà-li cada dia ua sièta que podesse satisfar era sua gorgeria, e eth trabalh qu'ère plan sòn. Un bèth dia li mestrèc un minjar tan requisit qu'era dauna de Bagà se'n lequèc es dits ua bèra estona, e non s'ac acabaue de creir, de tan bon que lo trapaue. Aperèc ath codinèr e li didèc que volie saber de qué ère hèt aqueth minjar tant estonant: -Qu'ei un minjar hèt tamb es mothi des uassi des mardans neri. -Alavetz, d'aué enlà, non voi pas sonque minjar que d'açò-didèc era dauna deth castèth.

E coma que sonque ne profitaue qu'eth moth des uassi, a despriet de qu'er auiatge des de Bagà ère plan important, arribèc eth còp que se n'anèc ena ruina, pr'amor qu'era dauna non volec pas mancà-se deth sòn plat favorit enquia que non se vedec ena mès blossa praubetat. E alavetz non auèc pas mès remèdi qu'anar a pelodir era aumòina pes camins e vilatges, e era, abantes tan leca e lecatruhes, que s'auie de contentar tamb aquerò que bravament li volien balhar.

(Legenda populara dera Edat Mieja, recuelhuda en libre Aran 3)

5.2 Situacions de dialòg.

Er examinador explique ar examinand qu'auràn ua convèrsa d'uns 3 o 4 minutes sus bèra ua des prepauses de dialòg següentes:

TRABALH

- Quin trabalh hès?
- Qué t'agrada mès deth tòn trabalh? Per qué?
- Qué t'agradarie cambiar deth tòn trabalh? Per qué?

ESPÒRTS

- Practiques bèth espòrt? o
- Quin espòrt t'agradarie practicar?
- Te semble que i a sufisentes installacions esportives?
- Cres qu'era gent en generau practique pro espòrt?
- Qué ne penses des Jòcs Olímpics? Quines ventatges e quini inconvenients cres que compòrten tàs ciutats olimpiques?

Certificat de nivèu de coneishements oraus e escrits miei de lengua aranesa (occitan d'Aran) o Nivèu C

1 Objectiu generau

Era finalitat dera pròva ei avalorar s'er examinand a un mestreg der us dera lengua generau entà comunicà-se satisfactòriament enes situacions comunicatives qu'an de besonh d'un usatge deth lenguatge mejanament formau o formau.

2 Estructura dera pròva

	Percentatge	Temps
Airau d'Expression escrita	40%	
Airau de Comprenença lectora	10%	2 ores e 30'
Gramatica, ortografia e vocabulari	20%	
Marc sociiau, culturau e istoric	10%
Airau d'Expression orau.	20%	25'

3 Descripcion des airaus

3.1 Airau d'Expression escrita

Er examinand a de demostrar qu'ei capaç d'escríuer tèxtes de formalitat mieja, de caràcter non especializat e relatiu ar encastre laborau e sociu, damb un grad sufisent de coeréncia, coesion e correccion.

Se valoren es capacitats següentes:

-Adequà-se ara situacion comunicativa plantejada: ath destinatari, ath tèma, ar objectiu comunicatiu, ath canau e as caracteristiques formaus o convencionaus deth tèxte.

-Seleccionar era informacion necessària, importanta, ordenà-la de manèra logica (jerarquizacion des idèes, organizacion deth contengut cossent damb eth tipe de tèxte, bona utilizacion des paragrafs...)

-Utilizar de manèra pro precisa es elements coesionadors (signes de puntuacion e elements de relacion entre frases: conjoncions, pronòms relatiu, pronòms febles, advèrbis, lexic, etc.) e es formes o locucions que remèrquen era relacion e era progression des idèes.

-Utilizar es recorsi lingüistics (lexic e solucions sintactiques) de manèra variada e precisa.

-Expressà-se damb un grad acceptable de correccion en çò que tòque ara aplicacion dera normativa gramaticau (dera ortografia, dera morfologia e era sintaxi, e deth lexic).

Er airau cònste de dus exercicis de redaccion d'ua estienuda cadun d'entre 150-200 paraules:

- 1- Ua carta. (Ena instruccion s'especifica eth propòsit, eth destinatari e es punts que proporcionen era basa deth contengut dera carta).
- 2- Article d'opinion en ua revista o diari entà expausar e argumentar un punt de vista, convèncer, etc. o un comentari sus aspèctes determinats (personatges, argument, tèma...) d'un libre, d'ua òbra de teatre o d'ua pellicula qu'age liejut/vist er examinand entà ua revista, concors, etc. o ben sus d'auti tèmes que requerisquen descriuer lòcs, persones, etc. e hè-ne ua avaloracion personau.

3.2. Airau de Comprenença lectora

Er examinand a de demostrar qu'ei capaç d'entèner tèxtes escrits sus tèmes d'interès generau e especifics de divulgacion, de finalitats e grads de formalitat diuèrsi.

Er examinand a de comprèner:

- Eth significat globau.
- Es idèes principaus e es segondàries o es detalhs.
- Es idèes non formulades explicitament –era intencion comunicativa, eth punt d'enguarda e era actitud der autor, eth ton (ironia, umor, etc.) e es dobles sentits.
- Era organizacion deth tèxte (orde e connexion des idèes)

Er airau cònste de dus exercicis que requerissen era lectura de dus tèxtes (articles, reportatges, notícies...) d'ua longada aproximada de 500 paraules cadun. En primèr exercici calerà respòner dètz preguntes deth tipe vertat/faus e trigar era resposta corrècta entre diuèrses opcions. En dusau exercici calerà remarcar eth resum, entre tres, que recuelh mielhor eth contengut d'un tèxte.

3.3. Gramatica, ortografia e vocabulari

Er examinand a de demostrar qu'a un mestreg sufisent deth sistèma lingüistic que li permet expressà-se damb ua qualitat lingüistica acceptabla.

Er examinat a de poder:

- Aplicar es règles generaus e particulars e tanben es excepcions mès usuaus dera lengua.
- Seleccionar e utilizar es elements lingüistics en contèxtes oracionaus e textuaus en tot tier en compde era sintaxi e era semantica.
- Generar estructures oracionaus en aranés gramaticament corrèctes.
- Formar paraules en tot aplicar es mecanismes mès usuaus de derivacion e composicion.
- Conéisher eth significat precís de paraules e expressions.

Er airau cònste de dètz exercicis de morfosintaxi, lexic e fraseologia.

3.4 Marc social, istoric e culturau

Er examinand a de conéisher aspèctes basics dera cultura, istòria e eth marc social dera Val d'Aran e tanben d'Occitània. (Tres questions)

3.5 Expression orau

Er examinand a de demostrar qu'ei capaç d'expressà-se damb facilitat e fluïdesa, de manèra apropiada e sufisentament corrècta en situacions de comunicacion des encastres social e laborau d'ua formalitat mejana, que requerissen er usatge dera lengua.

-Er examinand a de demostrar qu'ei capaç de produsir un tèxte monologat, damb coerència e adequacion ara situacion comunicativa.

Se valoren es capacitats següentes:

-Adequà-se ara situacion (as interlocutors, ath tèma e ar objectiu comunicatiu).

-Amiar eth tèxte de manèra ordenada e clara: iniciar eth tèma, desvolopà-lo e dà-lo per acabat...

-Er examinand a de demostrar qu'ei capaç de hèr a servir damb flexibilitat es recorsi pròpris dera lengua orau de formalitat mieja.

Se valoren es capacitats següentes:

-Combinar damb flexibilitat construccions desparières (declaratives, interrogatives, cambis d'orde...)

-Utilizar elements coesionadors e connectors logics pròpris dera lengua orau.

-Pronunciar damb claretat e damb un grad de correccion acceptabla d'acòrd damb critèris de prononciacion corrèctes.

-Liéger un tèxte en veu nauta de manèra que sigue comprensible entà qui l'escote (liéger sense vacillacions e segmentant adequadament, damb eth ritme e era velocitat apropiats).

Er airau cònste de tres exercicis:

1- Ua exposicion sus un tèma generau d'ues dues minutes de durada.

2- Resòlver lingüisticament ua situacion concreta que se plantege.

3- Liéger en veu nauta un tèxte d'ues 200 paraules.

4 Resultat

Entà superar era pròva cau obtier ua puntuacion totau minima deth 70% e obtier aumens era meitat des percentatges assignats as airaus d'expressions escrita e d'expression orau que seràn eliminatòris.

EXEMPLAR DE MÒSTRA

PART 1

EXPRESSION ESCRITA

Exercici 1. Carta

Imaginatx qu'ètz membre d'ua associacion culturau o esportiua e voletz demanar ua subvencion entà ua activitat determinada ath Conselh Generau d'Aran o ath vòste Ajuntament.

Escrietx ua carta en tot demanar aguesta subvencion e explicatz clarament de quina activitat se tracte e en quines condicions se realizarà tà pr'amor de balhar es maximes dades possibles tà arténher era subvencion que desiratz. (Era carta cau qu'age ues 150 paraules apruprètz).

Exercici 2. Article d'opinion

Escrietx un article en ua revista o diari locau en qué expausatz e argumentatz era vòsta opinion sus era polemica suscitada aué per aué entre es partidaris dera introduccion der os en Pirenèu e es contraris ad aguesta introduccion. (Apruprètz, ues 200 paraules).

PART 2

COMPREENENÇA LECTORA

1. Liegetx atentament eth tèxte e mercatz Vertadèr o Faus (V/F) enes senténcias prepausades.

An estat convèrse maratonianes, mès es Quinze ac an artenhut. Supausen cambis radicaus enes finances entath periòde 2000-2006, mès er acòrd obtengut pes caps d'Estat o de govèrn dera UE consistís, fundamentaument, ena introduccion de quauques modificacions en compromís soscrit eth passat 11 de març en Brussèles pes ministres d'Agricultura. Eth capítol agricòla dera Agenda 2000 siguec emparat per toti es estats membres, França includida. Es quinze caps d'estat an barrat atau dus dies de negociacion sus era reforma de finances comunitàries e des politiques agricòla e regionau. Es caps d'Estat o govèrn dera UE refusèren, en un acòrd artenhut de maitiada, un retalh progressiu des ajudes tara renda des agricultors comunitaris, encara que decidiren préner d'aves mesures entà congelar era despensa en periòde 2000-2006. Era rebaiشا des ajudes, idèa prebotjada en un principi per França e Reine Unit, siguec refusada per ua part des estats membres, Espanha entre aguesti. Es governants, qu'artenheren a barrar era Agenda 2000, s'opausèren a diuersi modèls d'amendrimet des ajudes en coitius erbacis e vacum, damb es quaus s'estauviaue lèu 6000 milions d'èuros. Er acòrd artenhut previé, totun, ua

estabilizacion dera despena agricòla en 40.500 milions d'èuros annaus (mès un 2% d'inflacion ar an), encara qu'eth capítol de desvolopament rurai compdarà tamb ua dotacion desseparada de 14.000 milions d'èuros entà tot eth periòde. Entà esvitar que se despassèr er objectiu de congelacion dera despena, era Comission Europèa e eth Conselh de Ministres dera UE poderien decidir sus era marcha mesuras adicionaus. Era Comission presentarà un informe en 2002 sus era evolucion dera despena agricòla qu'includirà, s'ei de besonh, prepauses sus d'aites iniciatives entà retalhà-la.

Era reforma dera lèit, que ja auie estat ajornada pes titulars d'Agricultura enquiath 2003, siguec adiaada de nau enquiath 2005. Espanha dèc supòrt deth començament ad aguesta iniciativa perquè non afècte a un acreishment en 550.000 tones dera sua quòta de produccion qu'obtenuec er 11 de març. D'aute biais, eth prètz d'intervencion de ceraus siguec amendrit un 15% en dus ans, en lòc deth 20% previst pes titulars d'Agricultura, un cambi que permeterà amermar es ajudes compensatòries as productors. Era decision prevé, ath delà, era possibilitat de calar en tresau an d'aplicacion dera reforma un nau retalh en prètz d'intervencion des ceraus, mès depenerà dera evolucion deth mercat.

(Extrèt d'Eth Diari, num. 68 deth 26 de març de 1998)

D'acòrd damb eth tèxte anterior, mercatz damb ua V o ua F s'es afirmacions següentes son vertadèras o fausses.

- Es Quinze s'amassèren eth dia 11 de març en Brussèles.
- Es caps de govèrn decidiren congelar era despena en ajudes tara renda des agricultors.
- Es ajudes as coitius erbacis e ath vacuum pugèn a 6000 milions d'èuros.
- Eth capítol deth desvolopament rurai ei dotat damb 14.000 milions d'èuros mès qu'eth capítol dera despena agricòla.
- Era reforma dera lèit a estat ajornada per dus viatges.
- Es ceraus s'an amendrit mès de çò qu'ère previst.

2. Liegetz atentament eth tèxte que i a ara seguida e mercatz damb ua X quini des tres resums dera plana següenta sintetise mielhòr eth contengut deth tèxte.

Cada dimenjada, es carretèras catalanes –e es autes der Estat espanhòu- son escenari de mortaus accidents, que còsten era vida a conductors generaument joeni.

Era màger part d'aguestes mòrts esdevien ena maitiada, o a prumèras ores deth maitin, quan es joeni gessen des discotèques e assumissen de nau era responsabilitat d'amiar eth veïcul. Fòrça d'aguesti conductors non van èbris, mès òc qu'an begut quauqua copa de mès. È an minjat pòc pendent es ores prèvies; e an estat en locaus escurs e tapatjosi; e van distrèts. Es conseqüències son sobrerament coneishudes: Era mòrt ena carretèra; ua mòrt estúpida, perfectament esvitable, mès qu'en aguesti moments constituís era prumèra causa de mortalitat entre era gent joena. Es prumèrs responsables d'aguesta situacion son es madeishi joeni. Eri aurièn d'auer tier compde de non conduir se non se trapan en perfectes condicions. Mès en tot acceptar aguesta responsabilitat, serie simplista pensar que damb ua politica

de mès duresa respècte as joeni, eth problèma demorarie solucionat. Ei vertat qu'era implantacion generalizada des contaròtles d'alcolèmia a resultat estadisticament plan positiua e, per tant, ei convenient e util contunhar damb aguesta experiéncia. Mès, calerie implicar ena solucion deth problèma fòrça d'auti sectors sociaus. Des des fabricants d'automobils –que programen anoncis, adreçadi ara gent joena, de veïculs de pòc volum e extraordinària poténcia –enquias propietaris de bars e establiments de léser, passant pes madeishes administracions que, fòrça viatges, amiades per ues ganes obsessiues d'apropà-se ara gent joena, prebotgen ua certana filosofia deth léser a on er excès semble norma abituau. Es joeni des nòsti dies –autant es qu'estúdien coma es que trabalhen o cerquen trabalh- son sosmetudi a ua plan nauta pression sociau, dilhèu coma jamès non auien coneishut es generacions anteriores. Enquia un cèrt punt, donc, es sòns desirs hugedissi dera dimenjada son logics. Per un aute canton, era crisi der associacionisme a hèt que, en aguesti darrèri ans, fòrça joeni non sabessen exactament qué hèr damb eth temps liure e que s'apuntèssen, de sòrta gregària, ara prepausa mès accessible. En tot cas, sense tier en compde aguestes e d'autes causes, serà impossible hèr a desaparéisher totaument un fenomen qu'a passat a èster ua preocupacion angoissanta entà fòrça pares, entà fòrça familhes.

A

Cada dimenjada es telenotícies mos informen des accidents que i a auut; era màger part son de gent joena que torne tà casa ena maitiada despús d'auer estat en locaus escurs e tapatjosi e d'auer begut alcòl.

Es responsables principaus d'aguesti accidents son es madeishi joeni; mès tanben ne son es administracions –que permeten qu'es establiments de léser siguen dubèrti enquia tard-, es fabricants d'automobils –que fabriquen veïculs plan petiti e massa rapid-, es propietaris des establiments, etc. S'es joeni siguessen aucupats en d'autes activitats, eth problèma non serie tan grèu.

B

Es accidents de circulacion qu'esdevien pendent era dimenjada son era prumèra causa de mortalitat des joeni de Catalonha. Ei ua mòrt evitabla e absurda, mès es sectors implicadi non prenen mesures pro dures entà pr'amor de solucionar aguest problèma.

I aurie d'auer mès contròtle, es establiments de léser non aurien de barrar tan tard, es fabricants d'automobils aurien de fabricar veïculs mens potents e, sustot, s'aurien de crear entitats que prebotgèssen er associacionisme dera gent joena.

C

Era prumèra causa de mortalitat entre era gent joena son es accidents de circulacion, que plan soent an lòc ena maitiada, ara gessuda des discotèques, e son relacionadi damb eth consum excessiu d'alcòl.

Era solucion d'aguest problèma depen, en prumèr lòc, des madeishi joeni. Mès, entà solucionà-lo cau que se i impliquen tanben es fabricants d'automobils, es propietaris d'establiments de léser e es administracions.

Ath delà i a ues causes mèns generaus que cau tier en compte entà solucionar aguesta question: era grana pression sociáu a qué son sometudi es joeni e era crisi der associacionisme, entre d'autes.

PART 3

GRAMATICA, ORTOGRAFIA E VOCABULARI

1- Apostrofatz e metetz eth junhent a on sigue de besonh.

- Se te platz, ditzmac quan arribe.
- De qué ten arrisses pòcavergonha?
- Quauquarrés mac condarà.
- Vos les darè quan tornetz.
- Maria a vintaquate ans e Pèir trenta tres.
- Lhèuate dora peth maitin e auràs eth temps tà hèc tot.
- Èm ath nòrdèst o ath sudèst dera isla?
- Aquesta gojata ei nòrdamericana.
- Er audiovisuau ei fòrça interessant.
- Quan nhèue i a lipolapo.
- Se haràn ues jornades sòcioculturaus.

2- Aumplitz es vuets damb s/ss/z/c/ç

M'agraden es _edes damb carròtes. Les amanisqui damb un sofregit de _eba e tomata.

Tà comen_ar hèsqui un bon an_iam e acabi damb un shinhau de fruta: per_ec, _erides o aura-i.

Èra organi_acion dera trobada correrà a cargue dera a_ociacion.

Metz-me un bo_in de hormatge tà tastà-lo.

Era sa_on que mèns m'agrade ei er iuèrn.

Auem de regulari_ar era nòsta situa_ion.

Demorèc parali_ada pera pòur.

Cantat_ues can_ons fòr_a beròies.

Joan com qu'ei mut e sord dit_ es causes damb es dit_.

Semble mentida qu'es prèt_i des causes agen pujat tant.

3. Accentuatz e metetz eth trèma.

Quan parles prononcies força ben aguestes paraules. Açò non ei bric facil pr'amor qu'era tua lengua non ei cap aguesta. Jo, quan prononciï paraules der angles, per contra, sabes de cop que non so pas ua nativa d'aqueth país.

...

M'agrade era literatura e sustot era poesia, mes me manque beth shinhau mes de temps enta poder lieger toti es libres que jo voleria. E un amic jesuita que lieg tant com vo e totemp me ditz:

-Sigues coerent damb tu madeish. Se vos gaudir dera lectura cerca-te toti es moments que pogues e non trabalhes tant.

Jo li responi:

-Ara madeish te cambii eth ton trabalh peth men.

...

Eth senhor de que parles non ei eth men oncle. Coincidis era edat, era estatura e eth color deth peu, mes non parlam dera madeisha persona.

....

Ena radio anoncien era pellicula d'aguesta net mes com que non saben era ora non la diden. Supausi que la dideran mes tard.

4- Ramplitz es vuets.

A_ntes quan anàuem de _renhes tà recuélher e _arradim, pa_àuem un mes de_òra dera Val d'Aran. Tra_alhàuem tot eth dia enquiara ora de _respalhar. Non èrem guaire a_biciosi. A_hè_em per quate sòs.

Un tra_vai mos permetie era mo_ilitat peth parçan. Non auessa ca_biat aqueth sistèma de vida per arren deth mon.

Au_ien un anhèth en au_ider.

Er autor d'aguest libre trio_fèc e heren ua dusau edicion.

Es joguets be_ics non son boni tara mainadèra.

Se declarèc nu_a ua papereta dera urna.

Hec ua sollicitu_ d'entrada ena universitat.

En vertu_ d'un poder notariau podec beneficià-se d'ua eréncia.

5- Aumplitz es vuets.

Quan tornaua deth burèu ath mèn automo_il se li re_entèc era ròda. Ei pro_able qu'aprò_a es oposicions entà entrar en Departament de Go_ernacion. Trò_i qu'arri_ar ena vielhèsa non aufrís auantatges: Te tornes cau_e e te trò_es solet.

Met-me ua _ena ena cama que m'è hèt mau.

Ara me treiràn sang dera _ena.

Non sigues co_ard e hè front as problèmes.

Era apro_acion d'aguest decretè serà immediata.

6- Escriuetz era 1a e 6au. persona deth present d'indicatiu de:

denonciar:

associar:

amiar:

7- Escriuetz era 2au. e 5au. persona deth present de subjontiu de:

sonar:

portar:

plegar:

deishar:

auer:

8- Escriuetz era 5au. persona (vosati) der Imperatiu en forma afirmativa e negativa.

Afirmatiu

Negatiu

rebrembar:

lheuà-se:

córrer:

víuer:

daurir:

vier:

trèir:

9- Cambiatz er adjectiu metaforic en nereta pera paraula que vage ben dera llista:

educada, brava, indiferenta, brusca, afabla, inflexible

-Me copèc d'ua manèra plan **seca**.

-Se la ve ua gojata plan **fina**.

-Auec ua actitud **heireda** tamb nosati.

-A ua faïçon de parlar tota **doça**.

-Ei ua persona massa **dura** tamb nosati.

-Sa mair a estat tostemp fòrça **trenda**.

10- Escriu ath cant dera dusau colona era paraula dera prumèra colona qu'a eth madeish significat

bronidera

biòca, parva, minjar ()

balhar

botjar, mòir, estornejar ()

voludar

delir ()

hóner

dar, autrejar, concedir ()

blagar

oelhèr ()

aulhèr

sorroll, tapatge ()

dequé

parlar, batalhar, languassejar, charrar ()

gormanda

leca, pòts fini, goluda, gorjuda ()

PART 4

MARC SOCIAU, ISTORIC E CULTURAU

1-Ditz quini d'aguesti trèts son pròpris deth provençau, quini deth lengadocian e quini des dus dialèctes:

- 1-Abséncia de negacion preverbau (sonque negacion postverbau);
- 2-Preséncia de “de” partitiu.
- 3-Formes lo, la, los, las des articles determinats.
- 4-Formes lo, la, lei(s) des articles determinats.
- 5-Vocalizacion en -u de -l.
- 6-Marca -e dera prumèra persona deth vèrb.
- 7-Resultat africacat, grafiacat “ch”, de -ct- latin.
- 8-Emmudiment des consonantes finaues.

2- Era Querimònia reconeish eth retracte gentilici segontes eth quau, quan ua persona volie véner un ben immòble, auie d'aufrí-lo en prumèr lòc as sòns frairs e parents e s'aguesti non desirauen aquerí-lo podie vené-l'ac a quinsevolha auta persona. Agust retracte gentilici se coneish damb eth nòm de: (Mercatz damb ua crotz era responsa corrècta)

- a. Mieja Guadanheria
- b. Fogatge
- c. Calenda
- d. Torneria

3- Escriuetz eth nòm de tres autors gascons deth sègle XIX e eth títol d'ua des sues òbres.

PART 5

EXPRESSION ORAU

1. Exposicion

Parlatz pendent dues minutes des auantatges e inconvenients qu'a tà vosati crompar en ua grana superfícia comerciau e en un petit comèrç.

Auetz un temps tà hè-vos un esquèma dera vòsta intervencion.

2. Situacion tà resòlver

Eth tòn cap de departament t'aufrís un cambi de trabalh que compòrte auantatges, mèts tanben mèts responsabilitat e mèts ores de dedicacion. Credetz que s'acceptatz,

era vòsta vida personau se veirie afectada. Arregraitz donc era aufèrta e rasonatz era vòsta responsa negativa.

(Auetz ua minuta e un temps tà hè-vos un esquèma dera vòsta intervencion).

4- Lectura

Pichona istòria der atòme

Eth mot “atòme” proveng deth grèc “atomos”: que non pòt pas èster devedit; era part mès ponina d’un còs pur o element.

Era nocion de “particula de matèria” existís donc en Occident de desempuish eth temps dera Grècia antica, mès cap des seus proprietats ère coneishuda. Es filosòfs grècs Leucip e Democrit, mès que mès, heren, de cap entar an 500 devant Nòste Sénher, ua descripcion dera matèria que retire plan ara concepcion modèrna des atòmes e des molecules. Totun, es atòmes imaginats pes grècs èren particules insecables, e aué per aué era insecabilitat s’aplique tamb grana prudéncia sonque as particules que formen es atòmes e qu’an estat descubides durant aguest sègle. Era existéncia des atòmes a estat provada essenciaument pera quimica deth sègle XIX en tot èster eth punt de partença era celèbra lei de Lavoisier. Es cercaires d’aquera epòca remerquèren qu’es còssi purs se combinauen enter eri segon relacions constants que se podien traduir per miei de nombres entièrs pas guaire anautits. Aqueth fenomen se podie explicar a condicion de supausar qu’era combinason quimica des elements s’efectuave a nivèu d’elements microscopics que s’acoblaven enter eri segon proporcions simples. Ei ena madeisha epòca que Van der Waals estudièc eth comportament des gasi e n’establic es prumèras leis. Era interpretacion d’aqueres leis per miei dera teoria cinetica des gasi confirmèc aqueres prumèras idèes. Eth concèpte de “nombre d’Avogadro” gessec d’aqueri estudis. Se podec tanben determinar er orde de granor des molecules.